

# Anmeldelse

**Birgit Nüchel Thomsen, (red.):  
The Odd Man Out? Danmark og den  
europæiske integration 1948-1992.**

233 sider, kr. 250,00, Odense Universitetsforlag.  
(En forkortet engelsk udgave koster kr. 180,00).

Fra Danmarkshistoriens begyndelse – og det vil sige fra Ansgars dage – har Europa været et dilemma for dansk politik. Vi har været spændt ud mellem fordelene ved samkvem og frykten for dominans og underkastelse. I nyere tid med dens demokratiske folkelige deltagelse har dilemmaet udfoldet sig som en vis splittelse mellem politikernes tøvende integrationsvillighed og befolkningens skepsis.

På Jellingestenen hedder det, at Harald Blåtand gjorde danerne kristne, men skal man tro Arup, blev danerne ved med at blote og æde hestekød i smug, så der gik noget mere end 100 år, før omvendelsen var fuldbåret. På Jens Otto Krag's gravsten kunne der på lignende måde have stået, at han gjorde danskerne til europæere. Men som folkeafstemningerne i 1992 og 1993 viste, har det i virkeligheden stadig lange udsigter med en folkelig tilslutning til den europæiske integrationsproces.

Denne bog er imidlertid et vidnesbyrd om, at der trods alt er sket et skred i danskernes holdning til det europæiske. Jeg mener, at den udvikling, som har fundet sted, kan deles i tre faser fremfor i bogens to. Det første lange stræk fra Europarådets dannelse i 1949 til engang i 1960'erne, hvor danskerne fik øje på EF's dynamik, var den danske holdning først og fremmest præget af velvillig ligegyldighed. Set fra Danmark forekom projektet fjernt både i tid og rum. Som Hans Branner skriver gav den europæiske udvikling længe »ikke anledning til nogen partipolitisk endsige folkelig debat...«.

Den anden fase begyndte, da forsøgene på brobygning mellem EF og EFTA slog fejl. I 1966 fik Danmark for første gang en minister for europæiske markedsanliggender. Jens Christensen har sikkert ret i, at det ikke fik særlig betydning for den danske politik, (personen til posten, Tyge Dahlgaard, viste sig heller ikke at være noget heldigt valg), men selve beslutningen om at oprette dette ressort var i sig selv et signal i hvert fald til den danske offentlighed. Få år efter førtes NORDEK-forhandlingerne, og deres forlis havde formentlig den samme betydning for dansk medlemskab af EF, som det skibbrudne skandinaviske forsvarsforhandlinger havde haft for dansk tilslutning til Atlantpagten.

Som i 1949 måtte befolkningen høre politikernes småstatsomkvæd, der gik ud på, at Danmark ikke havde noget valg. Sætningen afslørede et tilbagevendende problem i Danmarks forhold til omverden: Spændingen mellem de ydre krav påståede uafviselighed og modstand i betydelige dele af befolkningen mod imødekommen af kravet. Fordi vi heldigvis har en folkeafstemningsinstitution, forstærkedes derfor nu det element i debatten om landets udenrigspolitik, som jeg vil kalde »politikernes overtalelsesfunktion«. Fire gange har den været sat på prøve, og kun én gang formåede den ikke at bringe det ønskede resultat i hus.

I dag er EU lige så meget, som i 1972, en kilde til splittelse i den danske befolkning. Når det alligevel er berettiget at tale om et skred i opinionen, er grunden, at integrationsprocessens dynamik nu stiller os overfor problemer af en anden karakter. Som det fremgår af Torben Worres artikel er tilslutningen til EF-medlemskabet fordoblet fra 34% i 1980 til 68% i 1992. I dag drejer uenigheden sig om grænserne for integrationens fortsættelse i dybden. Der er et solidt flertal for en EF-status

Quo, omkranset på begge fløje af mindretal for henholdsvis udmeldelse og føderation.

Meget tyder på, at der kan blive relativ ro i den dansk indenrigspolitik om spørgsmålet, hvis blot eurokraterne forstår, at tiden ikke er moden til nye integrative initiativer. Det kan man måske håbe, at de gør – ikke blot som følge af det danske nej i 1992 – men fordi dette nej viste sig repræsentativt for den folkelige holdning i en række andre EU-lande.

»The Odd Man Out« er en fortrinlig tilrettelagt og grundig historisk redegørelse for de faser, der kendetegner den tøvende – nogle kalder det »fodsløbende« – danske march ind i det europæiske samarbejde. Det er min erfaring, at de begivenhe-

der, som man har været samtidig med, er de sværeste at få kronologisk og tematisk hold på. Derfor er bøger som denne så nyttige.

Jens Otto Krag får nok ikke nogen »Jellingesten«. Men som Harald Blåtand gjorde danerne kristne, Hans Hedtoft ifølge historikerne gjorde os »atlantiske« var det Krag, der gjorde os europæiske. Blot skal man huske, at det ikke er gjort med sådanne beslutninger på statsmandsniveau: Bloteriet fortsatte, og galluptal siden 1949 om NATO og siden 1972 om EF viser, at den omvendelsesproces, der også skal til, og som foregår i bevidstheden, finder sted over generationer.

Wilhelm Christmas-Møller, lektor  
Institut for Statskundskab  
Københavns Universitet.